

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до вивчення дисципліни
та виконання контрольної роботи
для студентів напряму 6.030509 «Облік і аудит»,
денної та заочної форм навчання**

Всі цитати, цифровий та фактичний матеріал, бібліографічні відомості перевірені. Написання одиниць відповідає стандартам
підпис(и) автора(ів) _____
« » _____ 20__ р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
економіки і права
протокол № 12
від 20.04.2010 р.

КИЇВ НУХТ 2010

Економіка підприємства: Метод. вказівки до вивч. дисципліни та викон. контрол. роботи для студ. напряму 6.030509 «Облік і аудит» ден. та заоч. форм навч. / Уклад.: Н.І.Жужукіна, А.В. Оганєзов, О.Н.Шевченко. – К.: НУХТ –21 с.

Рецензент: **А.О.Заїнчковський**, д-р екон. наук, проф.

Укладачі: **Н.І.Жужукіна**, канд. екон. наук
А.В.Оганєзов
О.Н.Шевченко

Відповідальний за випуск **А.О.Заїнчковський**, д-р екон. наук, проф.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна “Економіка підприємства” викладається згідно з навчальним планом підготовки студентів-бакалаврів. У системі навчальних дисциплін бакалаврського рівня вона є основою економічної підготовки студентів.

“Економіка підприємства” формує знання для обґрунтування доцільності впровадження науково-технічних заходів щодо підвищення технічного рівня виробництва на підприємствах харчової промисловості, вибору найбільш перспективних шляхів розвитку виробництва, зростання його ефективності.

Вивчення дисципліни “Економіка підприємства” базується на знаннях дисципліни “Основи економічної теорії”.

Предметом дисципліни “Економіка підприємства” є вивчення теоретичних, методологічних та практичних проблем на рівні підприємства в ринкових умовах господарювання, зокрема проблем підвищення ефективності виробництва, державного регулювання виробничої діяльності, методики оцінки доцільності інвестицій тощо.

Мета дисципліни – сформувати у студентів певний рівень економічного мислення, що дасть їм змогу орієнтуватися в конкретних економічних ситуаціях ринку, приймати економічно обґрунтовані господарські рішення.

Завдання дисципліни – вивчити шляхи і методи реалізації господарських рішень.

Після вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: основні економічні категорії, методику розрахунку економічних показників діяльності підприємства, взаємозв'язок між ними, шляхи підвищення ефективності використання економічних ресурсів підприємства;

вміти аналізувати і правильно вирішувати реальні економічні проблеми, вибирати найбільш перспективні шляхи розвитку виробництва

Вивчаючи дисципліну “Економіка підприємства”, необхідно використовувати всі офіційні матеріали з економічних питань, економічні та галузеві журнали, конкретні дані роботи підприємств.

Структура дисципліни

Форма навчання	Курс	Чверть (для денної форми навчання) або семестр	Кількість годин							Контроль навчальної роботи студентів		
			Всього	аудиторних занять			самостійної роботи				модульний (кількість модулів у кожній чверті)	підсумковий (чверть або форма контролю)
				Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Індивідуальні завдання (кількість завдань і загальна кількість годин)			Підготовка до аудиторних занять		
							Реферати і розрахунково-графічні роботи	Курсові проекти (роботи)	Контрольні роботи			
Денна	II	II		16	16						2	
		III	180	32	16				100		2	іспит
Заочна	II	IV	180	10	6				1/9	155		Іспит
Скорочена	III	VI	162	10	6				1/9	137		Іспит
Друга вища освіта	IV	VII	165	6	4				1/9	146		іспит

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні заняття

№ пор.	Тема лекції	Кількість годин за формою навчання			
		денною	заочною	Скорочена	Друга вища освіта
1	Підприємство як суб'єкт господарювання	1	0,5	0,5	0,5
2	Ресурси підприємства				
2.1	Основні виробничі фонди і їх відтворення	6	1	1	0,5
2.2	Обігові кошти	4	1,5	1,5	0,5
2.3	Нематеріальні ресурси і активи	2	0,5	0,5	0,5
2.4	Трудові ресурси підприємства	4	0,5	0,5	
3	Результати і ефективність виробництва				
3.1	Продукція промислового підприємства	3	0,5	0,5	0,5
3.2	Собівартість продукції	4	1	1	
3.3	Прибуток, рентабельність і до-	4	1	1	0,5

	ход				
3.4	Інтегральна оцінка діяльності підприємства	3	0,5	0,5	
4	Організація діяльності підприємства				
4.1	Інвестиційна діяльність підприємства	4	0,5	0,5	0,5
4.2	Інноваційні процеси та науково-технічний прогрес	2	0,5	0,5	
4.3	Маркетингова діяльність підприємства	3	0,5	0,5	0,5
5	Планування і мотивація діяльності				
5.1	Державне економічне регулювання	3	0,5	0,5	0,5
5.2	Планування діяльності підприємства	3	0,5	0,5	
5.3	Мотивація і оплата праці	2	0,5	0,5	0,5
	Всього...	48	10	10	6

Зміст тем лекцій

1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Поняття підприємства як самостійного суб'єкта господарювання. Підприємство як форма реалізації підприємництва та бізнесу. Правові основи функціонування. Закон України про підприємства та підприємницьку діяльність. Структурні ланки підприємства, потрібні для реалізації його ринкових функцій, їх характеристика і пошук шляхів удосконалення. Кінцева мета підприємства і необхідність постановки та розв'язання проміжних цілей для її досягнення. Вимоги постановки та реалізації цілей в умовах ринку. Статут підприємства.

Види підприємств за окремими класифікаційними ознаками – метою і характером діяльності, формою власності, правовим статутом та формами господарювання. Добровільні об'єднання підприємств (консорціум, концерн, корпорація, господарська асоціація, акціонерне товариство тощо).

Література: [1, 17]

2. Ресурси підприємства

2.1. Основні виробничі фонди та їх відтворення

Засоби виробництва та виробничі фонди, їх складові частини та взаємозв'язок. Поділ виробничих фондів на основні та оборотні. Характерні ознаки та визначення (дефініції) основних і оборотних фондів підприємства. Майно (матеріальні цінності) соціального призначення.

Оцінка основних фондів за первісною і відновною, повною і залишковою вартостями. Необхідність і технологія періодичної переоцінки основних фондів підприємства. Класифікація основних фондів підприємства. Видова (технологічна), вікова та галузева структури основних фондів, тенденції в їх динаміці.

Характеристика процесу відтворення основних фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних фондів. Техніко-економічне старіння засобів праці та його наслідки. Форми відшкодування фізичного спрацювання та припинення або зменшення швидкості техніко-економічного старіння основних фондів. Амортизація основних фондів. Норми амортизаційних відрахувань на реновацію (повне відновлення) основних фондів.

Поняття виробничої потужності. Чинники, що впливають на виробничу потужність.

Економічне та соціальне значення підвищення ефективності відтворення і використання основних фондів підприємства. Показники ефективності відтворення та рівня використання всієї сукупності основних фондів, устаткування, виробничої потужності. Методи підвищення ефективності інвестиційно-відтворювального процесу, використання виробничого устаткування і потужностей.

Література: [16]

2.2. Обігові кошти

Елементний склад оборотних фондів підприємства. Характеристика виробничих запасів. Нормування витрат та розрахунки необхідного обсягу оборотних фондів підприємства.

Обігові кошти: суть, розподіл на оборотні фонди і фонди обігу.

Показники обертання обігових коштів: коефіцієнт обертання, завантаження обігових коштів, швидкість обороту. Відносна економія оборотних коштів за рахунок скорочення часу обороту. Шляхи прискорення обертання оборотних коштів.

Література: [16]

2.3. Нематеріальні ресурси і активи

Поняття та види нематеріальних ресурсів підприємств і організацій. Об'єкти промислової власності – винаходи, промислові зразки, товарні знаки. Інтелектуальна власність. Інформаційні системи і технології. Програмне забезпечення комп'ютерно-комунікаційної техніки. Банки (бази) даних і знань. Ноу-хау і раціоналізаторські пропозиції. Імідж (гудвіл) підприємства.

Нематеріальні активи підприємства, їх елементний склад. Охорона та реалізація права власності. Ліцензії: їх види і сфери застосування.

Література: [18]

2.4. Персонал підприємства

Категорії, класифікація і структура персоналу підприємства.

Визначення кількості окремих категорій працівників. Оптимізація кількості й структури персоналу підприємства.

Кадрова політика підприємства в умовах ринкової економіки. Методи формування, оцінювання і підбирання різних категорій персоналу. Контрактна система найму працівників підприємства. Система підвищення кваліфікації персоналу.

Продуктивність праці як економічна категорія. Підходи до визначення та методи розрахунку продуктивності праці на підприємстві. Чинники і резерви зростання продуктивності праці. Шляхи підвищення продуктивності праці.

Література: [18]

3. Результати і ефективність виробництва

3.1. Продукція промислового підприємства

Продукція як результат діяльності виробничих систем. Класифікація продукції за призначенням, фізичними властивостями, складністю тощо. Оновлення продукції внаслідок дії науково-технічного прогресу та попиту. Вимірювання і показники обсягу продукції, сфера їх застосування.

Порядок розроблення плану реалізації (продажу) і виробництва продукції. Вивчення ринку і попиту на продукцію. Розроблення виробничої програми підприємства в натуральному і грошовому вимірах.

Якість продукції. Економічна суть якості продукції. Споживна вартість і технічний рівень виробів. Показники якості окремих видів та всієї сукупності продукції, методика їх обчислення. Конкурентоспроможність продукції та її оцінка.

Література: [16]

3.2. Собівартість продукції

Собівартість продукції як показник поточних витрат виробництва. Характеристика і класифікація витрат на виробництво. Показники собівартості продукції, їх призначення.

Визначення собівартості окремих виробів. Статті калькуляції продукції (роботи, послуги), методика їх обчислення.

Узагальнення витрат підприємства в кошторисі витрат на виробництво. Кошторис витрат: економічні елементи та обчислення їх величин, загальний порядок складання. Проблеми й шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.

Література: [10, 16]

3.3. Система ціноутворення

Ціноутворювальні чинники в ринковій економіці. Економічна суть і функції ціни. Інфляційні процеси та їх негативний вплив на формування цін. Державне регулювання цін.

Вибір мети ціноутворення. Визначення еластичності ціни і попиту. Оцінювання витрат і аналіз цін на продукцію конкурентів. Вплив якості продукції на підвищення рівня цін і доходності підприємства. Значення служби маркетингу для досягнення підприємством вигідних умов продажу продукції.

Методи ціноутворення.

Література: [18]

3.4. Фінансові результати підприємства

Фінансова діяльність. Зміст і форми фінансової діяльності.

Прибуток як мета і узагальнюючий показник ефективної діяльності підприємства. Обчислення величини прибутку. Валовий (балансовий) і чистий прибуток. Особливості розподілу прибутку на підприємствах різних організаційно-правових форм. Доход підприємства: поняття, обчислення величини, сфера практичного застосування. Зв'язок і відмінність прибутку та доходу.

Рентабельність діяльності підприємства, її різновиди і методи обчислення. Оцінювання і діагностика фінансового стану підприємства.

Література: [10, 18]

3.5. Інтегральна ефективність діяльності підприємства

Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва. Критерій ефективності.

Система показників для оцінювання ефективності виробництва. Вимірювання ефективності застосовуваних і спожитих (витрачених) ресурсів підприємства.

Класифікація і характеристика чинників зростання ефективності виробництва. Підвищення ефективності на основі реалізації досягнень науково-технічного і організаційного прогресу. Внутрішні та зовнішні чинники зростання ефективності.

Література: [16]

4. Організація діяльності підприємства

4.1. Інвестиційна діяльність підприємства

Інвестиції підприємства: поняття і функціонально-елементний склад. Фінансові інвестиції (цінні папери) та їх загальна характеристика і класифікація. Елементарно-технологічна та відтворювальна структури капітальних вкладень, тенденції в її динаміці у ринкових умовах господарювання.

Обчислення обсягу реальних інвестицій за можливими варіантами конкретної ситуації на ринку і підприємстві. Обґрунтування конкретних джерел фінансування капітальних вкладень.

Оцінювання економічної ефективності капітальних вкладень: загальні положення; визначення абсолютної та порівняльної ефективності; врахування у розрахунках чинника часу; особливості за окремими стадіями і напрямками інвестиційно-відтворювального процесу. Методика оцінювання доцільності інвестицій в умовах ринкових відносин між господарюючими суб'єктами з урахуванням майбутніх доходів, ставки дисконту (капіталізації) та внутрішньої ставки доходу, господарського (підприємницького) ризику.

Основні фактори і методи підвищення ефективності капітальних вкладень.

Література: [18]

4.2. Інноваційні процеси

Поняття та зміст інноваційних процесів на підприємстві. Класифікація інноваційних процесів, новин і нововведень за певними ознаками. Вплив інноваційних процесів на розвиток і ефективність виробництва. Показники для характеристики ефективності нових рішень.

Науково-технічний прогрес визначення, сучасні напрями та пріоритети, вплив на технічний розвиток підприємства. Загальна характеристика і форми технічного розвитку підприємства. Показники рівня техніко-технологічної бази підприємства.

Література: [18]

4.3. Маркетингова діяльність

Поняття і значення маркетингу в діяльності підприємства. Функції, принципи і концепції маркетингової діяльності. Стратегія і тактика маркетингу. Маркетинговий менеджмент. Реклама та збут продукції (реалізація послуг). Цінова політика підприємства.

Матеріально-технічне забезпечення підприємства, його форми. Поста- чання на основі прямих договорів та через посередників. Роль товарних бірж у матеріально-технічному забезпеченні підприємства необхідними ресурсами. Обґрунтування форм постачання та вибір постачальників.

Завдання, зміст і форми комерційно-фінансової діяльності підприємства. Грошові потоки доходів і видатків, їх збалансування за часом. Форми фінансу- вання підприємства в умовах ринкових відносин. Кредит у системі господарю- вання. Оренда (лізинг), її економічне обґрунтування. Обіг цінних паперів.

Література: [16]

5. Планування і мотивація діяльності

5.1. Державне економічне регулювання

Ринкова система і державне регулювання. Основні економічні функції держави: створення необхідної правової бази, демонополізація та захист конку- ренції, перерозподіл ресурсів та доходів, стабілізація та визначення напрямів розвитку економіки.

Податки в системі державного економічного регулювання. Принципи побудови та основні елементи системи оподаткування підприємств. Види пода- тків, їх характеристика. Режим оподаткування, його вибір у разі зміні напряму та умов діяльності підприємств.

Література: [9, 16]

5.2. Планування діяльності підприємства

Планування як функція управління підприємством. Принципові основи планування. Система планів підприємства. Порядок, методи та структурна схе- ма планування.

Стратегія розвитку підприємства. Суть та основні елементи стратегічно- го управління. Місія, цілі та етапи стратегічного планування на підприємстві. Стратегічна діагностика. Методи вибору та різні види стратегії.

Середньо- та короткострокові плани діяльності підприємства. Поняття бізнес-плану, його зміст, структура і призначення.

Зміст та завдання оперативного планування. Системи оперативного пла- нування. Напрями оперативного регулювання виробництва залежно від кон'юнктури ринку. Розроблення оперативних планів випуску та графіків ви- робництва продукції, диспетчерування. Особливості оперативного регулювання на підприємствах різних типів виробництва і форм господарювання.

Література: [16]

5.3. Мотивація і оплата праці

Загальна характеристика мотивації трудової діяльності на підприємстві. Мотивація і результативність (ефективність) діяльності підприємства. Пріори- тети у мотивації різних категорій працівників.

Політика оплати праці в ринкових умовах господарювання. Функції оплати праці на підприємстві. Продуктивність та оплата праці. Державне регулювання заробітної плати (встановлення мінімального рівня і споживчого кошика, індексація).

Форми і системи оплати праці персоналу підприємства. Тарифна система, її елементи. Права і можливості підприємства недержавного сектора в галузі оплати праці персоналу. Форми і системи оплати праці робітників підприємства: відрядна (пряма, непряма, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна), погодинна (проста, погодинно-преміальна, з використанням нормованих завдань, за місячними окладами), безтарифна система і колективна форма оплати праці. Вплив організації оплати праці на результативність (кінцеві результати) діяльності підприємств виробничої сфери.

Системи участі працівників підприємств у прибутках (доходах) за результатами загальної їх діяльності на основі відносин власності. Системи оцінки заслуг, стимулювання обсягу продажу, преміальних виплат (бонусів), колективного стимулювання придбання акцій та щорічне одержання дивідендів, опціони акцій. Система участі співвласників активів підприємств через інвестиційні фонди та інші форми колективного володіння акціями.

Література: [16, 18]

2.2. Практичні заняття

№ пор.	Тема	Кількість годин за формою навчання			
		денною	заочною	Скорочена	Друга вища
1	Основні виробничі фонди і їх відтворення	4	0,5	0,5	0,5
2	Обігові кошти	4	0,5	0,5	0,5
3	Трудові ресурси	2	0,5	0,5	0,5
4	Нематеріальні ресурси і активи	2	0,5	0,5	0,5
5	Інноваційні процеси, їх економічна ефективність	2	0,5	0,5	0,25
6	Планування діяльності підприємства	2	0,5	0,5	0,25
7	Мотивація і оплата праці	2	0,5	0,5	0,25
8	Результати і ефективність виробництва продукції	4	0,5	0,5	
9	Собівартість продукції	3	0,5	0,5	0,25
10	Доход, прибуток і рентабельність	3	0,5	0,5	0,25
11	Планування і мотивація діяльності	2	0,5	0,5	0,25
12	Державне економічне регулювання	2	0,5	0,5	0,5
	Всього...	32	6	6	4

3. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Характерні ознаки основних фондів підприємства, їх відмінність від оборотних фондів.
2. Склад, структура і класифікація основних фондів.
3. Оцінка основних фондів за первісною і відновною, повною та залишковою вартістю.
4. Проблема амортизації основних фондів. Переваги та недоліки різних амортизаційних систем. Оцінка сучасної системи амортизації.
5. Просте та розширене відтворення основних фондів. Джерела їх фінансування.
6. Оцінка ефективності використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів.
7. Елементний склад і загальна характеристика оборотних фондів.
8. Фонди обігу як складова частина обігових коштів підприємства.
9. Характеристика процесу обертання обігових коштів та показники, що характеризують цей процес.
10. Розрахунки необхідного обсягу обігових коштів для здійснення підприємницької діяльності.
11. Проблема нестачі обігових коштів підприємств. Джерела поповнення обігових коштів.
12. Шляхи прискорення обертання обігових коштів.
13. Види нематеріальних ресурсів підприємства.
14. Поняття та класифікація нематеріальних активів.
15. Система компенсації вартості нематеріальних активів.
16. Проблема правового захисту об'єктів промислової та інтелектуальної власності.
17. Методи оцінки нематеріальних активів та системи сплати їх вартості.
18. Класифікація персоналу підприємства (категорії персоналу, поділ персоналу за професіями, спеціальностями та кваліфікацією).
19. Сучасна кадрова політика підприємства. Контрактна система найму працівників.
20. Система підвищення кваліфікації персоналу.
21. Методи вимірювання продуктивності праці персоналу підприємства.
22. Фактори та резерви зростання продуктивності праці.
23. Класифікація витрат, що включаються до складу собівартості продукції.
24. Групування поточних витрат за однорідними економічними елементами.
25. Групування витрат за статтями калькуляції.
26. Склад балансового прибутку підприємства.
27. Поняття та показники рентабельності.

28. Класифікація інвестицій. Методика визначення економічної ефективності інвестицій.

29. Показники економічної ефективності виробництва.

30. Форми та системи оплати праці.

31. Система оподаткування виробничої діяльності.

4. КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Згідно з планом навчальної роботи студенти заочної форми навчання виконують одну контрольну роботу. До екзамену допускаються студенти, які виконали і захистили контрольну роботу у встановлені терміни.

Контрольна робота складається з двох частин: перша – теоретична, друга – п'ять задач з основних тем курсу.

На поставлене теоретичне питання студентам належить дати чітку і змістовну відповідь, користуючись підручниками, методичними посібниками та інформаційними матеріалами, надрукованими в економічних і галузевих газетах і журналах.

Розв'язання задач подається в розгорнутому вигляді з наведенням формул, за якими проводилися розрахунки, одиниць вимірювання отриманих виліччин та обов'язковими висновками після кожної задачі.

Завдання для контрольних робіт мають шість варіантів.

I варіант – для студентів, прізвища яких починаються з літер А, Б, В, Г; II варіант – Д, Е, Ж, З, И; III варіант – К, Л, М, Н, О; IV варіант – П, Р, С, Т; V варіант – У, Ф, Х, Ц, Ч; VI варіант – Ш, Щ, Э, Ю, Я.

Теоретична частина

Варіант

Теоретичне питання

I	На які класифікаційні групи поділяються основні фонди промислових підприємств?
II	Назвіть три способи оцінки основних фондів, з'ясуйте їх практичне значення.
III	У чому полягає нова амортизаційна політика України?
IV	На які класифікаційні групи поділяються оборотні фонди?
V	Характеристика складу та структури витрат, що включаються у собівартість продукції
VI	Доход і прибуток підприємства.

Практична частина

Варіант I

Задача 1

Балансова вартість основних виробничих фондів на початок року становила 70 млн. грн. Протягом травня і вересня поточного року будуть введені в дію нові основні фонди вартістю відповідно 750 і 1650 тис. грн. Крім того, за раніше укладеною угодою з іноземною фірмою буде придбана у жовтні цього ж року нова автоматична лінія вартістю 8200 тис. грн. Витрати на її транспорту-

вання і монтаж становитимуть 10 % вартості імпоротної техніки. У жовтні цього ж року мають бути виведені з експлуатації основні виробничі фонди через їх повне фізичне спрацювання на загальну суму 2,5 млн грн. Економічне спрацювання (амортизація) основних виробничих фондів на початок наступного року досягне 40 %.

Обчислити:

- 1) середньорічну вартість основних виробничих фондів підприємства;
- 2) балансову та залишкову вартість основних фондів на початок наступного року.

Задача 2

У звітному році підприємство реалізувало продукції на загальну суму 1200 тис. грн за наявності середньорічної суми оборотних коштів 240 тис. грн. У наступному році передбачається збільшити обсяг продажу продукції на 8 %. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів має збільшитися на 20 %.

Уточнити для наступного за звітним року потребу підприємства в оборотних коштах і можливе вивільнення цих коштів за рахунок планового прискорення їх оборотності.

Задача 3

У звітному періоді обсяг виробництва продукції зріс на 7 %, а середньо-облікова кількість промислово-виробничого персоналу збільшилась на 3 %.

Визначити приріст обсягу виробництва за рахунок зміни продуктивності праці.

Задача 4

Річний обсяг випуску продукції становить 7000 т, виробничі послуги іншим юридичним особам – 800 тис. грн, відпускна ціна 1 т виробленої продукції – 12000 грн, залишки нереалізованої продукції на початок року – 400 тис. грн, на кінець року – 800 тис. грн.

Обчислити очікуваний обсяг виробленої продукції та доходу у розрахунковому році на основі наведених показників.

Задача 5

За звітними даними роботи комбінату виявлена економія матеріалів за рахунок зниження норм на 10 % і за рахунок зниження цін – на 3 %. Собівартість товарної продукції за звітом становить 845 тис. грн, затрати за статтею “Сировина і матеріали” – 408 тис. грн.

Визначити вплив зазначених факторів на показник собівартості по комбінату.

Варіант II

Задача 1

Вартість основних фондів на початок року становила 75300 тис. грн. Сума накопиченої амортизації на кінець року досягне 22590 тис. грн. Протягом року

було введено в дію нових фондів на суму 7500 тис. грн, а вибуло з експлуатації фондів на суму 3400 тис. грн.

Обчислити коефіцієнти економічного спрацювання, вибуття, оновлення за оцінюваний період.

Задача 2

За прогнозними розрахунками фірма, що випускає товари народного споживання, у звітному періоді мала виробити продукції на загальну суму 1200 тис. грн за наявності оборотних коштів у межах 150 тис. грн. Фактично, за наявності тих самих оборотних коштів, фірма спромоглася випустити і реалізувати продукції на суму 1320 тис. грн.

Визначити суму вивільнених оборотних коштів фірми.

Задача 3

Планується підвищення продуктивності праці на 3 %, а обсяг виробництва продукції збільшити на 5 %.

Обчислити, як зміниться кількість промислово-виробничого персоналу в звітному періоді.

Задача 4

У звітному році підприємство випустило 100000 кг продукції А і 300000 кг продукції Б. Відпускна ціна 1 кг становить відповідно 50 і 60 грн. Крім того, підприємство виготовило комплектуючих виробів на суму 2500 тис. грн, з них на 1500 тис. грн – для сторонніх замовників. Залишки нереалізованої продукції на складі виробника на початок року становили 20000 грн, а на кінець – 5000 грн. Рівень рентабельності продукції становить 20%.

Розрахувати обсяг і собівартість реалізованої продукції.

Задача 5

Валовий прибуток підприємства становив 17600 тис. грн; прибуток від реалізації основних фондів – 400 тис. грн; інші операційні доходи – 650 тис. грн; витрати, пов'язані з рекламою і збутом продукції, – 200 тис. грн.

Розрахувати прибуток від звичайної діяльності підприємства на плановий рік

Варіант III

Задача 1

Підприємство придбало нову технологічну лінію вартістю 3620 тис. грн. Виграти на транспортування і монтаж технологічної лінії становлять 10 тис. грн. Прогнозований нормативний термін експлуатації технологічної лінії – 5 років, ліквідаційна вартість – 220 тис. грн.

Визначити суму амортизаційних відрахувань для технологічної лінії за умови застосування прямолінійного методу нарахування амортизації, кумулятивного методу та методу зменшення залишкової вартості.

З'ясувати, який з названих методів нарахування амортизації економічно вигідніший підприємству.

Задача 2

Протягом звітного року підприємство виробило і реалізувало товарної продукції на суму 9000 тис. грн. Середньорічний залишок оборотних коштів становив 1800 тис. грн. У наступному розрахунковому році обсяг реалізованої продукції має бути збільшений на 14 %. Крім того, розроблені організаційно-економічні заходи з підвищення ефективності виробництва дадуть можливість скоротити оборотність оборотних коштів приблизно на 12 днів.

На підставі наведених даних обчислити показники оборотності оборотних коштів підприємства, а також можливий обсяг їх вивільнення завдяки зазначеним організаційно-економічним заходам.

Задача 3

Продуктивність праці планується підвищити на 5 %, а в минулому році було виготовлено продукції на суму 210 тис. грн. за кількості персоналу 300 чоловік.

Визначити, яка кількість персоналу буде потрібна підприємству для виконання плану випуску продукції на суму 250 тис. грн.

Задача 4

Основна продукція підприємства в розрахунковому році має скласти 52000 тис. грн, послуги промислового характеру – 4800 тис. грн. Вартість напівфабрикатів становитиме 5400 тис. грн, з яких 50 % буде використано для власного виробництва. Залишки готової продукції на складі підприємства очікуються в розмірі, тис. грн: на початок року – 820, на кінець року – 720.

Визначити очікуваний обсяг виробленої продукції та доходу.

Задача 5

Обсяг продажу виробничої продукції становить 6800 тис. грн; витрати на реалізацію продукції – 4600 тис. грн; дивіденди від придбаних акцій – 10 тис. грн; доход від оренди майна підприємства – 25 тис. грн.

Обчислити величину прибутку від звичайної діяльності підприємства на наступний рік, враховуючи наведені очікувані показники його виробничо-господарської діяльності.

Варіант IV

Задача 1

Середньорічна вартість основних виробничих фондів на підприємстві дорівнює 2500 тис. грн. У базовому році обсяг виготовленої продукції досяг 950 т. Оптова ціна за 1 т становить 3000 грн.. Наступного року передбачається збільшити середньорічну вартість основних виробничих фондів на 3 % , а випуск продукції – на 10 %.

Обчислити розмір фондівіддачі в базовому і розрахунковому роках та зробити висновок щодо її динаміки.

Задача 2

Середньорічна сума оборотних коштів фірми становить 750 тис. грн, а виторг від реалізації виробленої продукції – 3900 тис. грн. Коефіцієнт заванта-

ження оборотних коштів на звітний рік планувався у розмірі 0,15, а тривалість обороту – 45 днів.

Визначити ефективність використання оборотних коштів фірми та обсяг додаткового їх залучення у звітному році.

Задача 3

Кількість промислово-виробничого персоналу на підприємстві у базовому році становила 5000 чоловік. У звітному році обсяг виробництва продукції планується підвищити на 6 %, а кількість працівників повинна зменшитись на 60 чоловік.

Обчислити приріст продуктивності праці у звітному періоді.

Задача 4

Виробнича потужність підприємства на початок розрахункового року становила 15000 тис.т продукції. 3 квітня розрахункового року введено в дію дві лінії розливу сумарною потужністю 12000 т продукції, а з липня цього ж року виведено з експлуатації одну лінію потужністю 5400 т продукції. Середньорічна потужність підприємства в базовому році становила 14000 тис. т продукції. Впродовж розрахункового року вироблено 13500 тис.т продукції.

Визначити:

- 1) середньорічну виробничу потужність підприємства в розрахунковому році;
- 2) приріст середньорічної потужності порівнянно з базовим роком;
- 3) вихідну потужність на початок наступного за розрахунковим року;
- 4) коефіцієнт використання виробничої потужності в розрахунковому році.

Задача 5

Реалізовано 200 тис. одиниць продукції продажною ціною 48 грн за одиницю, витрати на виробництво продукції становили 8000 тис. грн.

Розрахувати суму одержаного валового прибутку підприємства і рівень рентабельності виготовлюваної ним продукції.

Варіант V

Задача 1

На підприємстві вартість основних фондів на початок звітного року становила 8136 тис. грн. 3 лютого виведено основних фондів на загальну суму 1235 тис. грн, а з вересня введено в дію нових фондів вартістю 1450 тис. грн. Обсяг продукції становив 12132 тис. грн, а загальна кількість працівників – 250 чол.

Розрахувати середньорічну вартість основних фондів, фондівіддачу і фондомісткість продукції, фондоозброєність праці.

Задача 2

Підприємство у звітному році очікувало реалізувати товарної продукції на суму 1500 тис. грн за наявності оборотних коштів 300 тис. грн. З остаточним переходом на ринкові умови господарювання підприємство здійснило кілька

ефективних організаційно-технічних заходів, що дало можливість довести тривалість одного обороту до 62 днів.

Визначити:

- 1) кількість оборотів оборотних коштів;
- 2) заплановану тривалість одного обороту;
- 3) умовну економію оборотних коштів за рахунок здійснення організаційно-технічних заходів.

Задача 3

Обсяг виробництва продукції по підприємству за планом 11520 тис. грн, фактично за рік випущено продукції на 12330 тис. грн, кількість персоналу за планом – 283 чоловіка, фактично – 293 чоловік.

Визначити абсолютний і відносний приріст виробництва продукції за рахунок підвищення продуктивності праці та збільшення кількості персоналу.

Задача 4

Середня тривалість випікання хлібобулочних виробів масою 1 кг становить 40 хв, тривалість зміни – 8 год, режим роботи – тризмінний. Одночасно в піч завантажують 100 кг виробів. Номінальний фонд робочого часу – 300 днів на рік, а втрати робочого часу становлять 10 %. Виробнича потужність пекарні визначається потужністю двох печей. Коефіцієнт використання потужності – 0,85.

Визначити:

- 1) виробничу потужність пекарні;
- 2) виробничу програму пекарні.

Задача 5

Прибуток від звичайної діяльності становить 400 тис. грн; середньорічна вартість основних виробничих фондів – 1800 тис. грн; середньорічна вартість нормованих обігових коштів – 1200 тис. грн.

На основі наведених даних розрахувати рентабельність підприємства на плановий рік.

Варіант VI

Задача 1

Календарний фонд часу – 365 днів, капітальний ремонт зайняв 35 днів за плану, планово-попереджувальний ремонт – 3 дні плану, добова виробнича потужність – 250 т, фактичний випуск продукції – 200 т на добу.

Визначити інтегральний коефіцієнт використання устаткування.

Задача 2

У звітному році підприємство виконало ремонтних робіт на загальну суму 240 тис. грн.. Середньорічний залишок оборотних коштів становив 30 тис.

грн. У наступному році прогнозується збільшити обсяг робіт на 60 тис. грн, а тривалість одного обороту скоротити на 10 %.

Обчислити суму вивільнювальних оборотних коштів.

Задача 3

На підприємстві за допомогою універсального обладнання 170 робітників виробляли 850000 одиниць продукції.

Обчислити підвищення продуктивності праці внаслідок автоматизації виробництва продукції, якщо після впровадження автоматичної лінії кількість виробничого персоналу скоротилася до 100 чоловік.

Задача 4

За звітними даними собівартість продукції становила 74000 грн, питома вага основної заробітної плати в ній – 26 %, матеріальних витрат – 48 %. На плановий період передбачено досягти росту продуктивності праці одного працівника на 2 %, середньої заробітної плати – на 1, а зниження матеріальних витрат – на 4 %.

З'ясувати, як зміниться собівартість продукції у плановому періоді.

Задача 5

Середньорічна вартість основних виробничих фондів 2900 тис. грн, нормованих обігових коштів – 560 тис. грн. За звітний рік було реалізовано продукції на 5550 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції становила 3350 тис. грн. Операційні доходи зросли до 125 тис. грн., операційні витрати – 75 тис. грн.

Розрахувати:

- 1) рентабельність підприємства;
- 2) рентабельність продукції за звітний рік.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV із змінами та доповненнями.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV із змінами та доповненнями.
3. Закон України “Про підприємництво” від 07.02.91 р. № 698 – XII із змінами і доповненнями // Збірник систематизованого законодавства. – 2002. – № 11/1 (278). – С. 16.
4. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 р. № 1576 – XII із змінами і доповненнями// Збірник систематизованого законодавства. – 2002. – № 11/1 (278). – С. 33.
5. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 01.06.2000 р. № 1775 – III// Збірник систематизованого законодавства.– 2002. – № 11/1 (278). – С. 47.
6. 01.06.2000 р. № 1775 – III// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2002. - № 11/1 (278). - С. 47

7. Закон України “Про податок на додану вартість” від 3 квітня 1997 р. № 168/97 – ВР зі змінами і доповненнями // Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2002. - № 37 (400). - С. 81
8. Закон України від 28.12.94р. № 334/94-ВР “Про оподаткування прибутку підприємств” у редакції Закону України від 22.05.97 р. №283/97-ВР із змінами і доповненнями// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2002. - № 37 (400). - С. 37
9. Закон України “Про систему оподаткування в Україні” від 25.06.91 р. № 1251 - XII// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2002. - № 37 (400). - С. 33
10. Закон України “Про оплату праці” від 24 березня 1995 р. № 108/95 – ВР
11. Економіка підприємства: Підручник /За заг. ред. С.Ф.Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. Та доп. К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.
12. Економіка підприємств харчової промисловості: Підручник / За заг. ред.А.О.Заїнчковського. – К.: Урожай, 1998. - 272 с.
13. Реальна економіка: навчальний посібник з економіки підприємства. – К.:ВІПОЛ, 2004. – 293 с.
14. Стандарт бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - № 52/2 (467) . - С. 43
15. Стандарт бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. №246 // Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 51
16. Стандарт бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 18.12.99 р. № 242// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 47
17. Стандарт бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318№ 242// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 72
18. Стандарт бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С.70

Додаткова

19. Закон України “Про колективні договори і угоди” № 3356-XII від 1 липня 1993 р. // Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - № 35 (450).- С. 8
20. Інструкція із статистики заробітної плати, затверджена наказом Міністерства статистики України від 11.12.95 р. № 323// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - № 18 (381). С. 26
21. Закон України “Про підтвердження відповідності” від 17.05.01//Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 32. – С. 169
22. № 2406 – III
23. Закон України “Про стандартизацію” від 17.05.01 № 2408 – III

24. Барроу К., Барроу П., Барроу Р. Бізнес-план: Практ. Посіб.: Пер. з 3-го англ. вид. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 285
25. Ворст Й., Ревентлоу П. Економіка фірми: Учеб./ Пер. с датского А.Н.Чеканского, О.О.Рождественского. – М.: Васш. Шк., 1994. – 272с.
26. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч.посіб.-К.: Знання-Прес, 2002. – 239 с.
27. Економіка підприємства, Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навч. Посібник/ За ред. С.Ф.По кропивного. – К.: КНЕУ, 1999. – 328 с.
28. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. Посіб. – 3 –тє вид., перероб. І доп. – к.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 294 с.
29. Харів П.С. Економіка підприємства: Збірник задач і тестів: Навч. Посіб. – К.: Знання-Прес, 2001. – 301 с.
30. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А.М.Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. Та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
31. Стандарт бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318
32. Стандарт бухгалтерського обліку 17 “Податок на прибуток”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2000 р. № 353// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 78
33. Стандарт бухгалтерського обліку 2 “Баланс”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 15
34. Стандарт бухгалтерського обліку 12 “Фінансові інвестиції”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. № 242// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 58
35. Стандарт бухгалтерського обліку 19 “Об’єднання підприємств”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07.07.99 р. № 163№ 242// Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. - 2001. - 52/2 (467) . - С. 84

Навчальне видання

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до вивчення дисципліни
та виконання контрольної роботи
для студентів спеціальності 6.050100
“Облік і аудит”,
денної та заочної форми навчання